

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ԵԿԵՔԵՐԵՆԻՍ

ԱՐԺԱՐԻՆԻ ԳԵՂԱՐՈՒՄԻ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ԹԻԻ 38

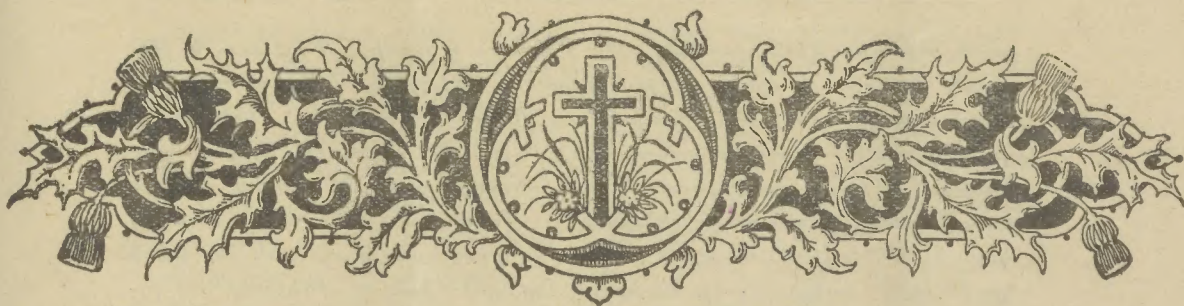
ՄԱՐՏ 31/13 ԱՊՐԻԼ 1912

ԿՐՕՆԱԿԱՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ՏԵԼԵԿԱԳՐԱԿԱՆ

ՃԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ ՊԱՏՐԻԱՐԿԱՐԱՆԻ

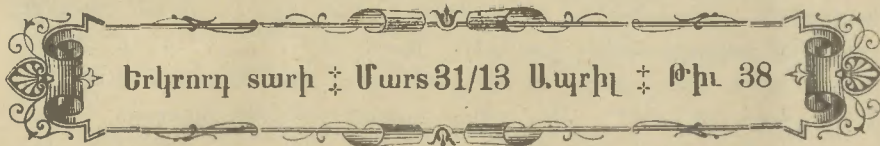
ԵՍ ԵՐ
ԵՇ ՄԱՐ
ՏՈՒՐԻՆԻ
ԿԵՆՈՐ

ԿԱԹՈՂՈՍԷԱՐԱԳԱՆԳ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ՏԵՂԵԿԱԳՐԱԿԱՆ

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

Երկրորդ տարի : Մաս 31/13 Ապրիլ : Թիւ 38

ՅԵՏ Ա. ՅԱՐՈՒԹԵԱՆ

ԵՐԵՒԱՆԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ Ի ԳԱՂԱՒԻԱ

Մերոյն Թովմայի Ազուխնացւոյ Մեկնութիւն
ի Մասք. ԻԸ. 16—19 :

Քրիստոսի Տեառն մերոյ այս երեւման մէջ երկու բան կայ դիտելիք. Նախ նոյն իսկ Քրիստոսի յայտնուելը, երկրորդ՝ աշակերտները հրահանգելը : Առաջնոյն մասին, կը նկարագրուի նախ՝ տեղը. երկրորդ՝ տեսիլքը. երրորդ՝ պաշտօնը : Կ'ըսէ ուրեմն. «Իսկ տառն եւ մեկ աշակերտս գնացին ի Գալիլիա» . որովհետեւ Քրիստոսի հնազանդելով Գալիլիա գազին (Մատ. ԻԸ. 7) : Տառն եւ մեկ ըսելուն պատճառն է, զի Յուդա ի բաց մեկնած եւ ի կորուստ մասնուած էր. «Ո՛հ եւ զձեզ տառներկոյն ընտրեցի. եւ ահա ձեռնք մին տառնայ ե (Յովհ. Զ. 71) : Սակայն պէտք է երկու

բանի ուշադրութիւն դարձնել, թէ Բրիստոս կ'երեւի ի Գալիլիա, և թէ՛ լերան մը վրայ: Գալիլիա կը թարգմանուի գաղղումն և փոխադրութիւն: Ասով ցոյց կը արուի թէ ո՛չ ոք կրնայ զԱստուած տեսնել, եթէ կրկին փոխադրութեամբ չկերպարանափոխի, այսինքն՝ ի մոլութիւնէ յառաքինութիւն, ինչպէս որ Բրիստոս կ'ըսէ. «Երանի՛ անոնց որ արտով մտնոր են. զի անոնք զԱստուած պիտի տեսնեն» (Մատթ. Ե. 8). Նոյնպէս մահկանացութենէ յանմահութիւն. ոյր վտան կ'ըսէ առաքեալը. «Երկու քանի կը նեղուիմ. աւելի շաւ կը համարիմ մարմինեւ եղել ու Բրիստոսի հետ յղալ» (Փիլ. Ա. 23): Նոյնպէս երեւցաւ լերան վրայ, որպէս զի ցուցնէ թէ զԱստուած տեսնել ուղղը պէտք է որ զիմէ ի բարձունս արգարութեան. «Պիտի երթայ անիկա ի զօրութեան ի զօրութիւն, եւ պիտի երեւնայ Աստուած» (Սղմ. 24. 8): Նոյնպէս լերան վրայ բլլալը կը նշանակէ այն գերազանցութիւնը որուն բարձրացաւ իւր յարութեամբ. վտան զի քանի յաշխարհի էր, մահկանացութեան հովտին մէջ էր. և յարութիւն տունելով՝ բարձրացաւ անմահութեան լեռը. «Բոլորներու վրայ պիտի քարոզուանայ ու պիտի զան անոր ամեն հեթանոսներ» (Ես. Բ. 2):

Եւ զիտեցէք որ կ'երեւի այն տեղ «Ուր անոնց ժամադիր եղած էր», յորում կը նշանակուի հնազանդութիւն. քանզի միայն հնազանդները կը կը հասնին աստուածային տեսութեան. «Եթե զիս կը սիրեմ, ըսաւ Յիսուս, իմ պատիրաններս պահեցե՛ք» Յովհ. ԺԳ. 15). և կը հետեւի. «Ու եւ պիտի սիրեմ զանի, եւ ինկզիմէս պիտի յայտնեմ անոր» (Անդ. 21). և Սաղմոսի մէջ (ՃԺԸ. 104)՝ «Բո՛ւ պատիրաններէդ իմացայ», այս է՝ պատուիրանացդ պահպանութենէն իմաստուն եղայ. որով հին օրինաց մէջ ոչ ոք կրնայ լեռը հլել, նոր օրէնքը կը թոյլատրէ: Եւ հարկաւոր էր որ անոնց երեւնար. որովհետեւ այսքան մեծ գործի մը վկաներ պէտք էին: Այլ ինքը վկաներ տուաւ ոչ միայն ականջալուր, այլ և ականաւ տես. «Ինչ որ տեսնեմ, ու լսեցիմ... զայն կը վկայեմ» (Ա. Յովհ. Ա. 2):

«Եւ երբ տեսան զինքը», Պէտք է խորհիլ որ Աստուծոյ մեծամեծները մտածողները երկու տեսակ են. ոմանք զանոնք կը յարկեն. ոյր վտան Աբրահամ ըսաւ (Ծնն. ԺԸ. 28): «Հիմա սկսայ խօսիլ իմ Տիրոջ հետ. քայց եւ նոյն եւ ու մոխիր». և Յոբ Թ. 14. «Թե խօսիմ, պիտի շեղ ինձի. կաւ իմ խօսքես անեղադիր պիտի ընէ». և կը հետեւցնէ. «Եթե արդար ալ ըրաւ, ջրեր ինձի. պիտի ե որ աղայեմ իր դատասանը»: Նոյն այս յարգութիւնը կը գտնուի նաեւ ի հրեշտակս. «Ու ամէն հրեշտակները երեսի վրայ կ'իյնային Աթոռոյն առջեւ ու երկրպագութիւն կ'ընէին Աստուծոյ» (Եսայ. Է. 11): Այսպէս է. որովհետեւ սրբափ աւելի զայն կը ճանչնայ մէկը, այնչափ աւելի կը մեծարէ զինքը: Այլ ոմանք անհատաւորութեան կը դառնան. որովհետեւ կ'ուզեն ամէն բան հաւատարեցնել իրենց հասկացողութեան. ոյր վտան ինչ որ չեն հասկնար, կը հայհոյեն: Այսպէս եղաւ նաեւ աշակերտաց վրայ. որովհետեւ «Տեսնելով զինքը, եր-

կրպագեցին իրեն» . «Երկրպագանեմք ուր կեցան անոր ոտները» (Սղմ. ԼԱ. 7) . Իսկ «ունակն ճարակունեցան» . անոր համար Տէրը թող տուաւ որ զինքը շօշափեն , ինչպէս կ'ըսուի ի Դուկ . ԻԴ . :

«Եւ Յիսուս յօտենայով խօսեցաւ անոց հետ» : Հոս կը դրուի Քրիստոսի տուած հրահանգը . յորում պէտք է երեք բան խորհրդածել , նախ՝ կը յայտնէ իր իշխանութիւնը . երկրորդ՝ պաշտօն կը յանձնէ . երրորդ կը խոստանայ թէ պիտի օգնէ միշտ : Կ'ըսէ ուրեմն թէ Յիսուս մերձենալով անոնց խօսեցաւ : Աշակերտներն երկուքի բաժնուած էին . որովհետեւ ուսմանք կը յարգէին զինքը , իսկ ոմանք կը տարակուսէին . որով երկուքին ալ կարօտ էին , այսինքն , թէ զինքն յայտնէ անոնց , և թէ միւթարէ և կաղզուրէ վրիճի : Այսպէս մօտեցաւ բոլոր ժողովրդեան (Ես . Թ . Բ) . «Ժողովուրդ որ խաւարի մեջ կը նստէր , մեծ յոյս մը տեսաւ» : Նոյնպէս աւետեց իր իշխանութիւնը . «Տրուեցաւ ինծի ամէն իշխանութիւն երկինքն ու երկրիս վրայ» : Եւ ինչպէս կ'ըսէ Հերոնիմոս , արուեստաւ իշխանութիւն անոր՝ որ յառաջ խաչուեցաւ ժողովրդինէն : Աստուծոյ կարողութիւնը ուրիշ բան չէ եթէ ոչ ամենակարողութիւն . և այս չտրուեցաւ Քրիստոսի՝ ըստ մարդկութեան : Զի անոր կը պատշաճի բան մը թէ՛ իրրեւ մարդ և թէ՛ իրրեւ Աստուած : Ուստի ի Քրիստոս իրրեւ մարդ՝ կայ գիտութիւն , կամք և աշխատութիւն . և նոյնպէս իրրեւ Աստուած : Ուրեմն կրկին է կամք ի Քրիստոսի , այսինքն՝ ստեղծուած և անստեղծ : Ուստի հնար է ըսել թէ կրկին է գիտութիւնը , կրկին կարողութիւնը , ևն .

Խնդիր է ուրեմն թէ ինչպէս որ կը հաղորդուի իրեն ամէն գիտութիւն , ինչո՞ւ և ոչ ամենակարողութիւն : Պատճառն այս է : Գիտութիւն ու ծանօթութիւն կը համեմատուի ճանչցողին՝ ճանչցուած բանին հետ միաւորման կամ նմանութեան . զի կը բաւէ որ ճանչցուածներուն տեսակները կամ տեսիլները կամ գաղափարները կերպով մը ճանչցողին մէջ գտնուին . կամ այնպէս որ ըստ էութեան ճանչնայ , և կամ սեւեռեալ ըլլան կամ բնածին , կամ այնպէս որ իրերէն ընդունուին . որ կերպն եւս ըլլան կամ բնածին , կամ այնպէս որ բնածին է . անոր համար հարկ չէ որ ճանչցողին էութիւնն ամենուն էութիւնն ըլլայ , այլ թէ բաւական ըլլայ ամենուն բովանդակութեան : Եւ այս է ահա անսահման ընդունակութեան տէր ըլլալ , ինչպէս է նախնական նիւթը : Իսկ ներգործիչ կարողութիւնը ներգործութեան հետեւութիւնն է . քանզի որչափ է ի գործի (acte) , այսինքն՝ ինչպէս որ իր էութիւնն ունի գործութիւն , այնչափ կրնայ գործել . հետեւաբար այն որ ունի ներգործական ամենակարողութիւնը , ունի նաեւ կարողութիւն ամենուն գործոյն : Եւ ուրիշ կերպով չէ , բայց միայն անսահման կարողութիւն ունենալու համար . որ Քրիստոսի չպատշաճիր իրրեր մարդ , այլ միայն իրրեւ Աստուած :

Ի՞նչ կը նշանակէ ուրեմն երբ կ'ըսէ. «Տրուեցաւ ինծի ամեն իշխանութիւն՝ երկինքն ու երկրիս վրայ»։ Պէտք է գիտել Հիւարիտի հետ թէ տուեցութիւնը կրնայ իմացուիլ նախ ըստ աստուածութեան. զի Հայրն ի յաւիտենից իւր էութիւնն հաղորդեց Որդւոյ. և քանզի իր էութիւնն իր կարողութիւնն է, վասն որոյ ի յաւիտենից ասուաւ իր կարողութիւնը. և երկրորդ կրնայ նաեւ Քրիստոսի յարմարցուիլ, ըստ մարդկութեան։ Բայց պէտք է խմանալ որ Քրիստոսի մարդկութիւնը ինչ ինչ բաներ շնորհեցաւ միութեան շնորհքովը, և ասոնք Աստուծոյ յատուկ եղող բաներն են. իսկ ուրիշ բաներ ալ ընդունեցաւ իբր հետեւութիւն միութեան, ինչպէս է լրութիւն շնորհաց և ասոր նմանները, որոնք պրկիւթ արդիւնք են միութեան. «Տեսանք զանի իբր միածին առ ի Հօրի յի շնորհօք եւ ճշմարտութեամբ» (Թով. Ա., 14)։ Արդ, այն ամէն բանի մէջ որ ի Քրիստոս կը գտնուին միութեան շնորհքը, պէտք չէ ամէնը կրկնակի ըսել ինչպէս միութեան հետեւանքները. այս վասն կ'ըսեմ թէ կարողութիւն և իշխանութիւն արուեցաւ, ոչ որովհետեւ ուրիշ իշխանութիւն տրուեցաւ, այլ տրուեցաւ այն որ Բանին Աստուծոյ միացած է՝ իրրեւ Որդւոյն Աստուծոյ ըստ բնութեան. իսկ Քրիստոսի՝ միութեան շնորհքով։

(Շարունակելի)

ՃԵՍՄԱՍԹԸՄԸՐԸՆ ՀՍԼԸ ՀԱԶԸՐԸ

Սոյն վերնագրով յօդուած մը ընդունեցանք աշխարհիկ հաւատացեալի մը, զոր սիրայօժար կը սպեկն, վստահ ըլլալով որ անկողնակալ ընթերցողներու մեծապէս օգտակար պիտի ըլլայ։

Խմբագր.։

Մուհարրիր էՖէնտի.

Միլլէթիմիզին չու էսնատէ կէշիրմէքտէ օլտրը շայանը թէէսսիւֆ պուհրան իւղէրինէ պազը միւթալէաթըմը հավի պուլընան իշպու մէքթուպըմը զազէթայի մէվգուլթայը միւհթէրէմինիզէ տէրճ պուլուրմանըլըրէճա իտէրիմ։ Հէր նէ գատար աշխարհական կիւրուհինտէն իսէմ տէ, օլապիլիր քի աճիզանէ հալիմտէ վէ Ալլահըն ինայէթիյէ հիւ տէյիլ իսէ պազըլարընըն Ֆիքրինի թէնվիր իթմէյէ, գալպինտէն նապէճա զարալըրսէօքիւպ չըգարմայա, ասայիշին վէ պարըլըլըլըն իառէսինէ ճիւզիճէ օլսուն պիր խըտմէթ իթմիշ օլապիլէյիմ։ Ալլահ վէրսէ տէ ուֆաճըպ պիր չիմէն Ֆիլիզինի կէճէնլէնտիրէն չիյ տանէսի եախօս ճէմիյէթինին մուհաֆազալըր էօմրիւ իշին հապպէ թաշըյան գարընճա գատար Փաթէմէնտ օլապիլսէմ։

Պուլ պուլսոն հագիգաթէն աճընաճագ չէյ տիր։ Մէմուլին զայլը վագը օլտու։ Պաշտա պուլունանլարըն էքսէրի էյի վաթլար սըր։ Իսթէր Իսթէմէզ իշ իֆրաթա կէօթիւրիւտիւ։ պիր տէֆա կիրտիլէր, իչինտէն չըգամայօրլար։ Վիզթօր Հիւկօնըն թասվիր իթտիյի կիպի, նորվէճ սէ-վահիլինտէ վագը պէլլիսիզ վէ պուլա մէսթուր պաթագլլա պէնգէր օլտու քի, այագ պիր տէֆա թուրթուլտուգտան սօնրա, տէյէպիլիրիմ քի թէքմիլ պէտէնին իչէրիյէ չէքիլիպ նապէտիտ օլմամասը իմքեան խորի-ճինտէ տիր։ Հէյնաթ. պիզ պուլ պուլսոնլարը, տահա չէտիտ, տահա վէխիմ սուրէթտէ զաթէն կէչիրմիշտիք. աճագա ագլլմըզ մը գըսա քի, տէհէթամիզ մազիտէն հիսսէմէնտի տէրս օլմատըզ, վէ էօյլէ պիր մա-զիտէն քի պիզի մանէն վէ մատտէթէն հէման հէման մահվ իթտի պիթտի։

Վէ օլ վազըթտան տահա չօզ գիյատէ թէտպիրսիզ տավրանտըզ. գիրա օլ գէման ճիսմանի իլէ լուհանի կիւրուհի տէ պէրապէր իտի. վէ օլ գէման միլլէթ գէնկին իտի, բարլագ իտի, էհլի գէքեա ու ճէնապ իլէ տօլու իտի. վէ օլ գէման պուլվէթ վէ սիյանէթ տահա միւքէմէլ իտի. խահիլ իտէ, տիյանէթ հիսսիյաթը իտէ՝ պիլա մուգայէսէ, Վէ իլա տիր-րիհի։ Պագաթ նէ՝ գազանտըզ. ուր, նէ՝ մի գազանտըզ. էվվէթ... հէր չէյի զայպ էթտիք. էյ, էօյլէ իտէ, չիմտի մագսաա նէ՝ տիր։ Փէյլէսօֆը տպիմն գալլինճէ «Ագիլ հէր իշինի պիր անթիճէյի հաստ իսհր»։ էօյլէ իտէ, չիմտի նէթիճէ հա՞նկըսը... խարապիլէթի քիւլլիյէ!

Պագաթ սէպէպսիզ տէ ճիհանտա հիշ պիր չէյ օլմագ։ Սէպէպի թէտպիզ իթմէք լազըմ տըր. կէօրէլիմ քի, հիշ տէյիլսէ, վագը օլան սէ-պէպ՝ պուլ խարապիլէթ — վէ հաուպէլ իյճապ՝ պուլ մահճուպիլէթ վէ գիմ-մէթ — իլէ միւթէնասիւպ մի տիր։

Սէպէպ, գաննըմճա, չուստան իպարէթ օլմալը։ Րիւթ. Թէրզեան Կաթողիկոս Հազըթիլէրի, մէմուլ խտիտիկի կիպի չըգմասը Թէրզեան միլլէթբէրվէր, միլլէթին հուգուգըլ մուհաֆըզը, Գուճգարու Բաթրիքխա-նէսինն մէֆթուհի օլմագ իճապ էտէր իտի. նի՛չիւն. գիրա օն սէնէ միւթէմատիէն քէնտինի սէվիպ բէրէսթիշ իտէնլէր, էօյլէ օլտղընը զանն իթմիլլէր իտի. նէտէն... քիմ պիլիր. պէլքի իշիթտիքլէրինտէն, պէլքի տէ էօյլէ պիրինի արզու իթտիքլէրինտէն, վէ պուլ գաննիյաթ վէ պուլ արզու իւզէրինէ օն սէնէ ահուգար իթտիլէր. պիլէրէք՝ աքսինի սէօյլէ-յէնլէրէ նագարը նէֆրէթ իլէ պագալըլար. լանէթ օգուտըլար. Թէրզեան էֆ. ի սանտալիի հիւքիւմէթի բաթրիգիյէ կէթիրմէք իչին սէօզ վէ Խազը վէ զայրէթ նամէսպուգ վէ նամիւթէնահի թարգտա սարֆ խտիտի. Իսթան-պօլ էհալլիսի, գէքեա վէ թէրպիլէ վէ իտրաք իլէ մութթասըֆ էհալի, տէրո՛ւնի ինսանը պէլմէյէրէք, թանըմայարագ, թէճէսսիւս իթմիշ օլմա-յարագ, քէնտի էվհամրնա գարըլսը, քէնտի գաննիյաթընը թէճէսսիւմ իթտիրտի. օ վագթըն թէհալիւք վէ սէվգ ու խահիլինի թասվիր իթմէք, վէ օլտըգճա թասվիր իտիպ տէ չիմտիքի հալտէն տէրեայը մահճուպիլէթէ զարգ օլմամագ գապիլ տէյիլ տիր։

Պէօլէնէն Թէրզեանն էֆ. Կ. Պատրիարք Թալին օլընար: Պոլ թազը շէրիֆ քէնտի զանն իթտիքլէրի չըգմատը. զիրա չըգմատը իտի. գապիլի եօզ իտի. պիր Գաթօլիք Եպիսկոպոսու տէյիլ, մահզա րահիպի պիլէ էօյլէ չըգմատը իտի. իշթէ պիրինճի խաթա պունտա օլտու. Գաթօլիք գալտըգնա, օ՝ հուրրիյէրը մեզհէպիյէ, հուզուզը միլլէք, րուհանիյէքէ դաշիպիյէք, րիյասէքի ֆուպրահէն դայրը մեհնաթիյէք, վէ զայրիհիւմ... մէպտէլէրի, գուվվէտէն ֆիիլէ կէլի շէյլէրտէն տէյիլ տիր. նասըլ քի կէօրիւմիշ տիր, կէօրիւլիյօր վէ կէօրիւլէնէք տիր: Պինաէն ալէյհ էվտէքի գալլ բազարա ուլմայըննա, իշթէ օ վազըթ գօրգունճ պիր րիւյատան պիր սիւս վէրմէք լազըմ իտի. տէսիսէ գօլայըզլա էլտէ իտիլտի:

Տէյիլ մի քի վազթ ու հալին իճապաթընտան օլարագ, ճէմիյէթ պիր տախիլի գանուննամէ իսթէմէքտէ մուսիրը իտի: Մէճլիսի միլլի իսէ, պու գանուննամէյի իսթէտիկի էֆէտար վէ նիյաթ իւզէրինտէ հէր հանկի րուզկեարա գարչը օլուրսա օլտուն պիլաթէզէլլիւլ գալլ գալարագ թանգիւմ վէ նէթիճէտէ քէնտիսի թասաթգ էսէպիլմէք հազգընը հաիզ օլարընը՝ պիլմէմ հանկը սէլահիյէթի գանունիյէյէ միւպթէնի օլարագ, զանն իթմէքտէ իտի: Րիւթ, Թէրզեանն էֆ. պիւ ճիւմէ քէնտի Բիսգոփոսլարըյա պունըն աքսինի միւտաֆաա իտիյօր իտի: Իշթէ պունտան պաշլասը պիր մատարէպէ: Օլապիլիւլ քի Րիւթ, Թէրզեանն էֆ., իւրլգէթի իճապընտան օլարագ, պիր ազ ֆազլա չիտտէթ գուլլանմըլ օլտուն, եախօտ շէտիտ իւլ մէալ շէյլէր եազմըլ եա սէօյլէմիշ օլտուն. հաթթա հասպ էլ պէշէրիյէ գուսուրտան վարէսթէ պուլունմասըն. — զաթէն քիմ պու ալէմտէ գուսուրսըլ տըր. — պունա իսէ հէման պիր սէնէտէն պէրու միւտհիշ պիր մուգապէլէ եաբըլմագտա տըր. պիրէ գարչը պին, պէլքի օն պին, էքսէրիյա՝ տէնի, վիճտանսըլ հագարէթլէր, սէօզ վէ ֆիիլ իլէ վէ պազէնտէ մէզհէպէ գարչը... Փագաթ պէօյլէ պիր էսասըլ վէ ճէսիմ մէսէլէտէ, շախսլէթ վէ գուսուր նագարը տիգգաթա ալընմամալը իտի. պիր շախս նէ՝ տիր: Ամմա շախսը էլէ ալմատըգնա, իտտաա սապիթ օլամազ իտի:

Զիրա հուզուզը միլլէթ նէ՝ տիր: Էկէր սըրֆ րուհանի իսէ, պունա ազիզ Բիլիսանըն րէիսի էքպէրի վէ Գրիստոս էֆէնտիմիզին վէքիլի պուլունան Բաբա հազրէթլէրի գարըչըր, Գաթօլիք չարթըլ էվվէլի պու տըր. իլլա՝ ֆէշա՝ Պունու գոպուլ էթմէյէն դաթօլիք օլամազ. օ գատար սահի տիր քի իլթիլաֆըն իլք կիւնիւնտէն պէրու րէ՝սի քեարտա պուլունան միւթէրիվլէր վար գուվվէթիլլէ «պիզ սահիհէն գաթօլիկիզ, պիզ Բաբա հազրէթլէրինէ թէմամիլլէ միւթիլիզ» տէյի տիւնհայա աքսի սէտա իթտիմէքտէն ֆարիզ օլմատըլար: Անճագ պազէն, — հարարէ՛թի գալպ-

տէն օլսա կէրէք. — «Բաբայը աղտաթըյօրլար, հանըն անլաթըյօրլար» վէ պունա միւմասիլ մանասըզ սէօզլէր սարֆ իաէնլէր օլմուշ սըր: Մանաըզ, տէտիմ. եօգսա մահքիւմ օլմալարը լաղըմ տըր: զիրա Բաբա հազրէթլէրի չօճուգ մի տըր: Իւշ երւզ միլեօնը միւթէճաճիզ գաթօլիք ալէմինի իսարէյէ մուգթէտիր օլան պիր Զաթը պիհէմթա, ուֆաճըզ էրմէնի գաթօլիք ճէմասթընըն ուֆաճըզ թէֆէճիք մէսէլէսինի մի անլամալաճաճազ, վէ անլամալարազ սիճիլ վէրէճէք. հաշա՛, սիւմէ հաշա՛: Պիւնաէն ալէյն, էկէր պու հուգուգը միլլիյէ սըրֆ բուհանի մատտէլլրտէն իւպարէթ իսէ, — վէ բուհանի օլտըղընը տա եինէ հալընըզ Բաբա հազրէթլէրի հիւքմ իտէպիլըր, — Բիւրսիի Շէրիֆին էմր ու հիւքմիւնէ իթաթըր քեամիլլէ լաղըմ կէլիր: էկէր միւթէլիթ պիր մէսէլէ իսէ, ծնուն բուհանի գըսմը եինէ բէիսի էքրէմիմիլին էմրինէ միւթէվազըֆ տըր: Եօգսա հիւմ Օնու տինլէմէք հիւմ գաթօլիյիզ տիյէ իսար իթմէք ստէթա համապաթ հանի մանթըզսըղըզ վէ հաթաթ բիյա վէ ալտատըճըրըզ վէ եալան տըր: Սըրֆ ճիսմանի օլան մէսէլէլէրի իսէ Հիւքիւմէթի Սէնիյէնին գանուշլարընա թէվֆիգէն, արամըզտա բէք գօլալըզլա բալալալիլիլիլ: Մէսէլէլի պէօլլէ թահիլ իթտիքտէն սօնրա բէք աշիքեար կէօրիւնիւր քի պու գատար վէվէլէլէրէ, պու տէրէճէ բէզալէթ վէ բըսվալըզլալա ալա լիւզուճ եօգ իտի. հիշ պիր միլլէթաէ օլմայանը պիզ եափալըզ. հէր քէսէ օյուհնճազ օլտուգ, կիւլիւնճ օլտուգ, պիզ եյի վէ իսալիս Գաթօլիքլէր !! Մաշալլա՛:

Վէ մէհնամէթ էտին, լո՛ւթֆի էտին, պագըն նէ՛ վէիւմ նէթիճէլէր հասըլ օլտու. ես՛վըզ քի չու հալէ, կէօյա պիր ֆիւթահաթ գազանմը կիպի, սէվինէնլէր վար! ագըլալըզ մը, վիճատնալըզ մը, պիլէմէմ: Ա՛հ, պէօլլէ ֆիւթահաթլար իտէն միլլէթ մահիլ օլուր կիտէր: Շախս գօվալարքէն իշ մէպտէյէ, հայաթ վէ մէմաթ վարըզ վէ եօզուզ (to be or not to be) մէսէլէսինէ չաթտը. վէ չիմտի իշինտէն չըզըլմալ օլտու. տիւշմէնէ ուրուրուճ տէրքէն, միլլէթին գալպիեանինէ ուրուրու. պու նա՛սըլ ֆիւթահաթ, Վէ էկէր էսպա՛պը չիքեայէթ օլան մատտէլէր վէ գուսուրլար պիր իտի իսէ, չիմտիքի հասըլ օլան հա՛լը էսէֆիշթիմալտէն նիսպէթ գապուլ էթմէզ ֆէնա սէմէրէլէր հասըլ օլտուլար, վէ քիլիսա գանունլարը վէ մէպաթի բուհանիյէ գուտսիյէթի բամա՛լը բէզալէթ օլտը:

Վէ թէքմիլ պու զարդաշալըզա նէ՛ սիւս, նէ՛ նամ վէրիլտի... ունուճ գաթօլիք ճէմասթըր նամը! պիշարէ սատէտիլանը ալտաթմազ իշին, իսալը՛ր, Գաթօլիք ճէմասթընըն էքսէրիյէթի քիւլլիյէսի պու տուալա տոին տէմէտի վէ տէմէզ, ֆի սէպիլլուլլա՛, Նա՛սըլ տէսին քի, քէնտի մէզհէպինին էն մուազզէղ էվամիրի չըղնանըլտը. քիլիսէլէրին գուտսիյէթի, Ս. Սեղանլարըն վագար վէ իշթիշամը լէքէտար օլտը. բուհանիյէթին տիւնեքվիլէրտէն մուհաքէմէ վէ մահքիւմիյէթի, հագարաթ վէ լալիթլէրին սարպէլլէրի սօնուզ իճրա իտիլտի. Բիւստոսուն վէքիլի օլտը-

ղընա ինանտըղըմը՝ — զիրա ինանմամը Ս. Աւետարան ֆէնվատընճա լազըմ տըր, — բէիսի էքպէրիսիզ պիլէ նիմ բէրտէտէն մաճքիւմ իտիւսի, ծնա տէրսլէր վէրիւսի. ծնա գարչը աճը չիքեայէթլէր տախի հազըլտը վէ սէօյլէնիւսի. Գաթօլիք նամը ալթընտա տինսիզ իմանսրզ հազըլտը եազըլտը: Խայը՛ր, խաչիս Գաթօլիք ճէմաթը պու միւնասիպէթսիզ միւն պալաղալարը գապուլ իտէմէզ վէ իթմէտի. կէրէք Իսթանպուլտա վէ կէրէքսէ թաշրատա պուլունան Գաթօլիքլէրին գըսմը աղամը Բաբայա միւթի, բիւէսսայը բուհանիյէսինէ հիւրմէթլէ իթաաթը, Բիլիսէ գաւա-նիյնի գարչըսընտա վազիֆէչինաս օլտըզլարը հասէպիլէ պու հօլուզը-լուզլարը գապուլ իթմէզլէր վէ իթմէտիլէր:

Ջաթէն պու նէ՛ միւպայէնէ՛թի մէհուրէ: Ումուռ միլլէթ լաֆզը իսթիմալ իտիլիօր. հալպուքի Սինօդ մէճլիսի մուղայիր. հալպուքի բուհ-պան կիրուհի հիսսէտար տէյիլ. եալընրզ աշխարհականլար, ծնլարըն տա ագալլիյէթի: Պունլար միլլէթին պախթընը էլլէրինէ ալմըշ օյնայօրլար: Ջիւնքի պիզ՝ վազիֆէչինաս օլան աշխարհականլար, պազը էսպսպս մէսնի իչէ գարըճայըվէրաթ: Պունլարըն սէլահիյէթի նէրէտէն. մէսու-լիյէթլէրի նէ՛ տէրէճէյէ գատար. եարըն չէքիլի վէրիլէր, հէր չէյ երզըլ-տըգատան սօնրա, պասսէլ խաւասէլ Պասրա! Գանուհնամէ հափաճազ-լարըմըշ, ամմա բուհանիլէրէ, Սինօդա, Բաբա Հազըթլէրինէ բաղմէն իտտաա էտէրէք. հէյէթը հաքիմէ, հէյէթը թէչիլիյէ, հէյէթի իտարիյէ, հէք քէնսիլէրի. հուգուզը միլլէթի միւսաաֆատա վէ մուհաֆազա իտէ-ճէքլէր իմիշ. ամմա էն մուազզէզ, էն էլզէմ, էն եէքթա օլան հազգ-լարըմըզը մահվ իտէրէք: Ջաթէն պաշընա իտտաալարը հիւքմ իթմէք-տէն իպարէթ տիր. մէճլիստէ հիւքմ, իտարէտէ հիւքմ, մալիյէտէ հիւքմ, քիլիսէլէրաէ հիւքմ, քիւլլիյէն թէհաքիւմ. էսկի Գաթօլիքլիյէ եէնի ա-տէթ, իչթէ գաւկա օրատան գօրատու: Պէօյլէ թէճէտտիւտ՝ հանի զասպ, պու մէզնէպտէ օլմազ. վէ ծնու ճէպրէն իտխալ իթմէկէ հօլուհանլար խալիս Գաթօլիք գալամազ: Եօգսա էսկի հուգուզը, եանի ինթիյազլարը, քիմսէ գալտըրմատը. իսթիսնաիյէթտէ եաթըլտըյա, հասպ էլմէճպուրիյէ օլտու. վէ տէրլէր քի Իսթիսնաիյէթ գանուհը եա թէամիւլիւ, իմթիյա-ղը պիլէ թէէքիա իտէր: Պիզ լաեէնգաթի հուգուզ տէնիլէն պու մաս-տէլէրէ պիհազզըն ինթիյազ իսմինի վէրիյօրուզ. զիրա Բօմա Բիլիտուը էօյլէ տէյօր էօյլէ էմր իտիյօր. վէ պիզ տէ Գաթօլիք օլտըղըմըզ հասէ-պիլլէ էօյլէ տէյօրուզ վէ տէմէյէ մէճպուրըզ: Վէ հէր հազիգէթ օթթայա չըգարգատան սօնրա, էլան Լեւոն Բաբա վէ Ազարեան Բաթրիզ հազարա-թընըն իսմի մուազզէզլէրինի օրթայա սիւրէրէք սատէտիլանը պիլահի-ճաղ իղֆալա չալըշանլար եալան սէօյլէյօրլար: Լեւոն Բաբա խուսուսի մէճլիսլէր իլէ օլ գանուհնամէնին բուհանի գըսմընը ճէրհ էթտի. վէ Ա-զարեան միւթէվէֆա Բօմանըն թէքլիֆ իթտիկի թաաալաթը վէ թաահի-հաթը իտխալ իթտի վէ քէնսի վէ խալէֆլէրի աախմա ծնա կէօրէ հարէ-քէթ իթտիլէր. իչթէ հազիգէթ պու տըր:

Վէ զանն էթմէյիւիզ քի ըռնանի ընխի էքպէրէ իթաթա մէճ-
պուրիյէթ հալընը Գաթօլիք մէզնէպինտէ վազը օլտուն: Հէր մէզնէպտէ
էն էլզէմ նօզթա օ տուր: Ֆէթաւի իսլամիյէ լաեթթէղայյիւր աիր.
իրատէ'ի իսլիֆա տէօնէմէզ: Պէօյլէ օլմասա մէզնէպ պազի գալամազ.
էկէր մէզնէպին մէպտէլէրի շէնէր քէսին քէյֆինէ, արզուսընա, հէվէն ու
հէվասընա կէօրէ թաալին իտիլտէ, հէրճ ու մէրճ ինտաս վէ մէզնէպ նա-
պէսիտ օլուր: Պա'գին. պիր մէզարլըզ մէվթալարընըն կէմիքլէրի նազլի
մատտէպինտէ, պու տէրէճէ հուրրիյէթ թաուլայան էջմիաթին էրմէնի քի-
լիտաը նա'սըլ մուհաֆազաքիարանէ տալրանտը, նէ' գատար իւնֆ ու
չիտտէթլէ մուտմէլէ իթաի, թա' քի լաթէնիլէն վէ հաթթա մէճպուրի
օլան միւսասատէյի հափանա գատար: Թէքրաւ տիգգաթ պուլտուրուն.
էն հիւրր տիյէ թէֆալիսիւր իտէն կինէ օ էրմէնի Բիլիսէսի ընխի էքպէ-
րինին Տեղապար Սեդրակիտնց Սըբազան, Ամերիքատա մուգիմ պինլէր-
ճէ էրմէնիլէրին մուսիրրանէ ընխի իսթէտիքլէրի, վէ Թուրքիա էրմէնի-
լէրինին վէ զազէթալարընըն գրամը ազամընըն վէ Կիլիկիա Կաթոզիկոսու
Ամենապ. Սահակ Սըբազանին թաւսիյէ վէ թէսահուպ վէ իլթիզամ իթ-
տիքլէրի, զէքի վէ պէլիզ վէ տահալը գալէմտէն վէ Հ. Բ. Մ. նաչիր-
լէրինտէն պուլուրուն Մուշեզ Եպ'ա է'մրի գաթի կէօնտէրմիշ, վէ Ամե-
րիգայը սէրիան թէրք իթմէսինի թէնպին, վէ տգսի թազտիրտէ քէնտի-
սինի աըֆաթը ռուհանիյէսէն իսգաթ (կարգալոյժ) իտէճէկինի տէ չէտիտէն
վէ էքիտէն թէֆֆիմ իյլէմիշ տիր: Քէզալիք էրմէնի Բաթրիկինէ սէլանի-
յէթի թամմէ իլէ պիր միւշաւիր վէրիլմէք թասաւվուրը գարչըսընա,
էրմէնի Կրօնական Ժողովը թահրիք օլաը, գըյամ իթաի, մէմուրիյէթի
ըռնանիյէյի ճիսմանիլէշարմէք (laiciser) թէհլիքէսինէ գարչը բրօթէսթօ
վէ գաթիյէն պու թէտպիրի գապուլ էթմէյէճէկինի պիւլէնա աւազ վէ մէ-
թանէթլէ պէյան էլլէտի: «Տօրու տօգուանա պիլլի օրուր» տէրլէր: Պիղի
թազպին իտէնլէր պու կիւն ախը վարթատան թէվէհհիւշ իսիյօրլար.
պու կիւն պանա հարըն սանա տէմիշլէր: Շու գատար ֆարգ վար քի,
Գաթօլիք Բիլիսասընտա նէ' օ հուրրիյէթ վար, նէ' օ աշխարհական կիւ-
ըռնինին թէզալլիւպի վար, նէ' տէ մէպտէլէրին օ գարարսըզ պազասըզ-
լըղը վար: անճազ մէթանէթ վէ սէպաթ, անճազ թէզալլիւր վէ թէ-
պէտաիւլ ինթիմալիզլիկի, անճազ զիյրի տէսթան օլան խալիս Գաթօ-
լիքլէրին իթաթա մէճպուրիյէթի քեոմիլէսի վար. Գաթօլիք պէօյլէ օ-
լունուր, հօգսա Գաթօլիք գալմայա քիմ քիմի մէճպուր իտէպիլիւր:

(Տեփաթի)

ԱԶԳԱՅԻՆ ՊԱՏՐԻԱՐԷԱԿԱՆ ՍԻՆԱՂՈՂՈՍ

Բերիոյ (Հալէպի) վիճակաւոր Արհի. Սայեղեան Օգոսթինոս Արք.ին բանախօսութիւնն է, ի Հռովմ գումարուած Ազգ. Պատր. Սիւննոդոսի փակման առթիւ, զոր՝ ըստ մեք խոսման, կը դնենք ի ստորեւ իւր կարեւոր պատուանկութեան եւ իրաց ներկայ վիճակին շահ յարմար քաւմ զաղափարներուն համար: (Տե՛ս Արձ. Բ. տարի քիւ 33 էջ 60):

Ամենապատիւ Գերեցեացնիկ Հոգեւոր Տէր,

Այս Սինոդոսը աւարտած ըլլալով, պէտք է որ այլ եւս վերադառնանք մեր թեմերուն: Մեկնելէ առաջ թող տրուի ինձ քանի մը խօսք զրուցել իմ կողմանէս և նաեւ յանուն իմ աստիճանակից Արհի. Տեար. Ամէնէն առաջ մեր խորին և եռանդագին շնորհակալութիւնները կը մատուցանենք խոնարհաբար առ Սրբազան Հայրն, որ ո՛չ միայն զիջաւ գումարել զմեզ ի Սիւննոդոս առ ի Հռովմ, իւր Օգոստոսիա հովանւոյն ներքեւ, այլ և լիացուց զմեզ իւր առատածնուն բարերարութեամբ, որոնց անմոռաց երախտապարտ պիտի մնանք մեր ամբողջ կեանքին մէջ: Եւ մեր նուիրապետութեան Ս. Աթոռոյ հետ միութիւնը ևս առաւել չեղտուեցաւ մանաւանդ այս Ազգային Սիւննոդոսին միջոցաւ, զոր գլուխութեանք Ս. Նիկողայոսի Տոլինարնացւոյ եկեղեցւոյն մէջ, այս բարեպաշտն հէպքը գեղեցկացնելու կը կապուի Եւգենիոս Գ. Քահանայապետին գործոյն հետ, որ նոյն Սուրբ պաշտպան հռչակած էր Փլորինտեան Տիեզերական Ժողովոյն, յորում Հայոց եկեղեցին վերստին միացաւ Հռովմայ եկեղեցւոյն հետ: Մենք հոս գումարեալքս ընդ հովանեաւ Աթոռոյն Ս. Պետրոսի, բարձրաձայն կը յայտարարենք այսօր, որ Ս. Գահուն հետ մեր նուիրապետութեան այս միութիւնը, որ Կաթողիկէ աշխարհը զարմայնող այս Ազգային Սիւննոդոսի մէջ աւելի եւս ամրապնդուած է, պիտի մնայ միշտ անփոփոխ և անայլայելի, նա մանաւանդ աւելի սերտիւ պիտի զօգուի և հաստատուի:

Նոյնպէս ձեր Երանութեան կը մատուցանենք մեր անկեղծ շնորհակալիքը այս կարեւոր գործոյն համար որուն ձեռնարկեցինք մեր եկեղեցւոյն մէջ եկեղեցական բարեկարգութիւնը միւսանգամ նորոգելու և մեր Հատարակութիւնը կազմակերպելու համար. այս գործը միայն պիտի բաւէր Ձեր անունը մեր եկեղեցւոյն պատմութեան մէջ փառաւոր ընելու, նոյն իսկ եթէ պարագաները չօգնէին Ձեզ կ'տարելու ուրիշ մեծագործութիւններ:

Նմանապէս մեր երախտապիտակուն զգացումները կը յայտնենք այն ամեն Արհի. Եպիսկոպոսաց, Գեր. Տեար. Վեր. Հայրց և Պատուական Քահանայից որոնք աքնաջան աշխատեցան և մասնակից եղան այս գոր-

ծոյս, խմբագրութեամբ, թարգմանութեամբ, քննութեամբ, այլովքն հանդերձ:

Երկրորդ, կը շնորհաւորենք Ձեր Երանութիւնը՝ այս Սիւնհոդոսին բարեյաջող ելքին համար, ի հեճուկս ծանր դժուարութեանց և հակառակութեանց. ու կը յուսանք որ անոր ի Ս. Աթոռոյ հաստատութիւնը պիտի չուշանայ. և այսպէսով պիտի ունենանք Օրինագիրք մը, բարեկարգութեան վերահաստատման և Հասարակութեան կարգաւորման իբր ուղեցոյց:

Բայց այսչափս չքաւեր, Գերերջ. Տէր, դէմ եղեալ նպատակին հաւնելու և բաղձալուած վերանորոգութիւնը ձեռք ձգելու համար. հարկ անհրաժեշտ է հետեւիլ այս Սիւնհոդոսի արամադրութեանց. պէտք է որ մեզմէ ամէն մէկը իրեն ինկած բաժինը գործադրէ, Ձեր Երանութիւնը՝ բովանդակ Պատրիարքութեան մէջ, մենք Եպիսկոպոսունքս՝ մեր թեմերուն մէջ: Մենք հանդիսաւորապէս կը խոստանանք Ձեր Երանութեան, որ յարատեւութեամբ, եւանդով ու հաւատարմութեամբ ամէն փոյթ պիտի գործածենք այս Սիւնհոդոսին գծած կանոններուն. ճշդիւ հետեւելու. բայց Ձեր Գերերջ. Տէրութեան ալ պարտքն է ոչ միայն զայն գործադրել Ձեր Աւագ թեմին մէջ, այլ և անոր գործադրութեանը վրայ հսկել բովանդակ Պատրիարքութեան մէջ:

(Շարունակելի)

ՈՐՄՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆԸ

ԿԱՄ ՄԱՍՕՆՈՒԹԻՒՆԸ

ԴԵՂԻՆ ՎՏԱՆԳԸ.— Զարգացո՞ւմ թէ սոփեսացում. — Եկեղեցին ու Սինակոկան.— Դաւանանքներ... — Հաւաք, Յոյս, Սէր...

Առարկայական վտանգը նուազ տագնապ կը պատճառէ մարդուն՝ քան հնթակայականը: Այս վերջինը ո՛րչափ մեղմիւ ու անզգալիւբար կ'սկսի բոյն դնել ըզեզին մէջ՝ նոյնչափ ալ տեւական, յարաճուն ու ֆրոնիք հանգամանք մը կ'ունենայ:

Չէ՞ որ այս վերջին տարիներու մէջ հարողական ազգերու մղձաւանջը եղած է Դեղին ցեղի առթած կէս մը երեւակայական սպառնալիքը: Ահա՛ միլիոնաւոր ժողովուրդներու յորդ հեղեղը՝ որ զուրկ հողէ, բնակարանէ, հացէ, վար կը խուժէ միջին Ասիոյ քարձրաւանդակներէն, լափիթեղով իր առջև ամէն ինչ որ կը հանդիպի...

Երեւակայութիւնը սանձ չունի . և որչափ թռիչ առնու՝ նոյնչափ հորիզոնը կ'ընդարձակի , կը տարածուի իր առջև անեղի :

Հա'պա խեղճ մի'տքը :

Մի'տքը , այո' , այդ բորբոքուն երեւակայութեան առջև ան կ'սկսի տեղի տալ քիչ քիչ , ամփոփուել , շլանալ ու զաղբիլ յստակ գործիչ :

Մինչ այդ պահուն իրական քաղցկեղը աւերներ կ'սկսի սփռել մարդուն և ընդհանուր ընկերային կազմին մէջ՝ ազատութեան ձեւին ներքեւ , գիտութեան չպարին տակ կամ ենթադրական նախապաշարունակութեամբ բարձման նախանձայտ զուլթեան ներքեւ :

Դեղին վաճկա՞ր . . . Այո' , դեղին վառնգը այն չէ՝ ինչ որ կարծուած է ցարդ : Այլ , բուն իսկ Դեղին վաճկա՞ր , մեզ համար , մեր ընտանիքնեւրուն համար , մեր ընկերութեան համար այն միտքերու սոփեստացումն է զոր մութ ձեռքեր անգլխալարար ներմուծել սկսած են մեր երիտասարդներու ըղբղին մէջ շուրջ կէս դար առաջ : Եւ ահա այդ շիճուկը տակաւ ներգործելով՝ այսօր երեւան կու գայ ահեղ քաղցկեղի մը ներքեւ , մաքի սոփեստացում . . . :

Եւ ինչպէս այդ միեւնոյն մաքի սոփեստացումն էր որ դար մը շարունակ եւրոպական երկիրներու մէջ սաղմնային վիճակ մը անցնելէ վերջ , յանկարծ օր մըն ալ սկսաւ ահուկի համեմատութիւններով ի յայտ գալ , և շանթի արագութեամբ ստապալել ամէն ինչ որ նուիրական էր . այսպէս մեր մէջ ալ այժմ յեղակարծ պոռթկումով մը ան կը ջանայ խորտակել կրօնական թումբը և այրացաւոր ընել ամէն ինչ որ քրիստոնէական կրիքն ունի իր վրայ :

Զարգացում . . . ահա այս եղած է կարգաբանը այն սե ձեռքին , որ այլապէս ծանօթ է Մասօնութիւն , Որմնադրութիւն կամ Գալպօնականութիւն յարանուանութեանց ներքեւ : Զուտ ընկերական—մարդասիրական ձեւին տակ կը չոյէ ան սիրտերը , մինչ Մաքիավէլեան դրութեամբ մը անոր միտկ նպատակն է թիւրել միտքերը : Մէկ ձեռքին մէջ բռնած ձիթենին՝ իբր ազատութեան ռահվիրայ , Բրուտեան դաշոյնն է որ կը միշտ դառնաւորէն անմեղ սրտերու մէջ :

Նոր բան մը չէ Մասօնութիւնը : Անոր ծաղումը այնքան հին է՝ որքան հին է թշնամութիւնը ուռաին ու ճշմարտին միջև : Իր ծրագիրը՝ ինչ հանգամանք որ ունենայ , անհատական թէ ընկերական , կրթական թէ քաղաքական միշտ յղացուած է կաթողիկէ եկեղեցին հիմէն սարսելու նպատակաւ : Ու չկարծուի թէ Մասօնութիւնը ինչ միայն պայքար կը մղէ կաթողիկէութեան դէմ՝ ուր պաշտօնապէս կը գործէ : Ո'չ , ան ունի իր ձեռքին մէջ այնպիսի ուժեր՝ որ առանց ինքզինք յայտնելու կրնայ հետապնդել իր կործանարար նպատակը , և արդէն իր քաջութիւնը չէ ճակատ առ ճակատ պատերազմիլ . . . Դարձեալ արձիկ , մանուածապատ միջոցները իրեն համար աւելի վճռական հանգամանք ունին :

Մասնութիւնը էապէս Հրեական մտքի յղացում, նոյն այն ատե-
լութիւնն է որ կը ժայթքէ այժմ Կաթողիկէութեան հանդէպ, որ ատե-
լութիւնը կը սնուցանէր երբեմն Փրկչին հանդէպ:

Եկեղեցի ու Սինակոկա երկու անշաշտ թշնամիներ, պիտի բախին
իրարու հետ: Մին՝ մօր մը խանգաղատալիւ գորովով հնչեցնելով իր ա-
ղու ձայնը, և իր թեւերուն ներքեւ հրաւիրելով իր ձաղուկները, միւսը՝
աներեւոյթ հրէչի մը նման յաժելով ամէն կողմ՝ ու կուլ տալ ջանալով
զայնս:

Ի՞նչ հմայիչ հեռանկարներ չի պարզեր ան արդեօք անփորձ նորեկին
առջև: «Ամեն մարդ եղբայր է իրարու»: Ընկճեալը, հարսահարեալը
պէտք է պաշտպանել: Անկցի՛ն բռնակալները. Ազատութիւն, Հաւասարու-
թիւն, Եղբայրութիւն:

Ու դեռ ինչե՛ր. մինչև որ իր ճիրաններուն տակ առնու զանի:

Հէ՛ք զո՛հ. եթէ անգամ մը անդրադառնար թէ Դոմիտիանոսներ ու
Դիոկղեսիանոսներ նուազ դաժան հանդիսացած են քան այդ սև ձեռքի
ընկերութեան անդամները, որոնք իւր մարդկային ազատագրութեան
հերոսներ յառապարէզ կ'իջնեն:

Եւ իրօք, միայն միտքեր սոփիստացնող, բարքեր աղաւաղող և ե-
ղածանող, ու կրօնքի անյեղլի սկզբունքները ծիծաղելի դարձնելու հնա-
րամտութեամբը չէ որ Մասնութիւնը կը ջանայ խտրելու Կաթողիկէու-
թեան թումը: Այլ, անոր ամէնէն կենսական հոգերէն մին եղած է նաև
ձեռք առնուլ իշխանութեան զեկը: Իր քաղաքական դաւանանքը չունի
թէև որոշ ուղղութիւն մը, քանի որ կրնայ հաւատարմապէս ան օգտուել
հասարակապետութենէն՝ ինչպէս միապետութենէն. բայց իր ծրագիրը
միշտ որոշ է. մասնականութիւնը իբր առանցք կազմել երկրի վարիչ կազ-
մակերպութեան, որու շուրջը ստիպուած ըլլան դառնալ կառավարա-
կան ունիւնները:

Պաղատարի պայքարէն երկրակալութեան քաղաքականութիւնը
մէկ ոստումով կ'առնու Մասնութիւնը: Եւ անգամ մը իր այդ դիրքը
ապահոված՝ բոլոր թոյնը կ'սկսի թափել Կաթողիկէ Եկեղեցւոյ հանդէպ:

(Շարունակելի)

ՏԵՂԵԿԱԳՐԱԿԱՆ

ՀՈՌԱՄ

Սրբ. Քահանայապետ Պիոս Ժ. ի յաւերժական փառաց պատկը կազմող մեծագործութիւններէն մին է նաեւ Կանոնական իրաւանց Մատենանի գասակարգութիւնը, որու համար Նորին Սրբազնութիւնը քանի մը տարի առաջ Կարգինայաց և մասնագէտ աստուածաբան իրաւագէտներու յանձնաժողով մը կազմած էր, որպէս զի այս ծովածաւալ և 1500 տարիէ ի վեր անթիւ տնհամար հաստիքներու մէջ բովանդատուած եկեղեցական իրաւասութիւնը պտեն և հին աւանդութեան փառաբաններն որոշեն և նոր գրութեան մը վրայ ամբողջութիւնը գասակարգեն: Այս հսկայ գործը գրեթէ ի փութման հասեր է, արդիւնք լուրջ, իմաստուն մէթոտիք և անգաղար աշխատութեան, եւ որովհետեւ Սրբազան Հայրն հրամայած էր որ Քահանայապետական վերջին միջոցին առաջ աշխարհի ընդհանուր Եպիսկոպոսաց զրկուի, առ ի փորձ վեց տարուան համար, և անոնք իրենց զիտողութիւնները գրաւորապէս ընեն, հիմա առաջին երկու մասը զրկուելու սկսեալ է: Այս վեց տարուան փորձէն յետոյ եկեղեցական կամ Կանոնական այս իրաւաբանութիւնը, իւր նոր ձեւին տակ, Ս. Աթոռէն պիտի հաստատուի վերջնականապէս:

* Սրբ. Քահանայապետին առաջնութեան վրայ այլ ընդ ոչ ոյս և զիտումնաւոր հրատարակութիւններ կ'ըլլան, սակայն անոնք ընաւ հիմ մը չունին, և Նորին Երջանկութիւնը կը շարունակէ ամէն օր սովորական ընդունելութիւնները կատարել:

* Վսեմ. Կարգինայ Մէրի տէլ Վալ Պաղիստին Մատրան մէջ, ի Վատիկան, քահանայ ձեռնադրած է Ազնուական եկեղեցականաց Կաճառին աշակերտած հինգ անգղիացիներ որոնք նախապէս բողոքական հոլիւներ էին, և ապա դարձած էին ի ծոց Ս. Մօր՝ Կաթողիկէ եկեղեցւոյ: Արարողութեան պահուն ներկայներն, որ ազնուական գասակարգին տնգը, իշխաններ, կոմսուհիներ, ևն. էին ըստ մեծի մասին, մինչեւ ցարտառուս յուզուեցան:

~*~*~*~

ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ ՊԱՏՐԻԱՐԺԱՐԱՆ

Չատիկական տօները ի Կ. Պօլիս կատարուեցան տիրութեան քօղ մը ձգելով հաւատացեալ անկեղծաւոր հոգիներու վրայ, որոնք կատարուած անպատշաճ իրողութիւններուն, — ո՛ր և է պատճառէ յառաջ եկած ըլլալուն, — ներկայ և ապագայ փաստաց իրաւգիւ և թափանցող են: Տեղ տեղ ձայնաւորներ ընաւ չեղան, և ուրեք ուրեք կիսկատար — Ս. Իւղերու օրհնութիւնը իր մասնաւոր մատրան մէջ կատարեց Ամենայ. և Գերեթ. Հոգեւոր Տէրն՝ իւր Եպիսկոպոսաց առնթերակայութեամբ:

* Վաղը, 1114 Ապր. Նոր Կիրակի Առաջին Հաղորդութեան հանդիսութիւնը պիտի կատարուի Ս. Աստուածածին Աթոռանիստ եկեղեցւոյն մէջ: Ուրբաթ օրէն ի վեր Քառաւասուն ժամաց (Բուարանթոհ) երկրպագութեան համար Ամենասուրբ Հաղորդութիւնը գրուած է ի բազմոցի եկեղեցին գեղեցկապէս զարդարուած է ըստ սովորութեան:

* Անտրատ յղութեան Մայրապետաց Մայր Վանքին Մատրան մէջ եօթեայ Ս. Կրթութիւն կ'ուանդուի առաջին Հաղորդութեան առնելէք մանկամարդ աղջկանց, զանոնք կեանքի այսքան ցնծաւթիք և անմուտնայի մէկ պարագային ըստ արժանւոյն պատրաստելու համար: Փափաքելի է որ ըստ հայրախնամ արամադրութեան Սրբ. Հօրն Պիոս Ժ. ի օր առաջ առնի հաստատուի սովորութիւնը առնելի մատող մանուկները, հազիւ բանավարութեան արբացած, մերձեցնել Յատուի Սր. Սեդանոյն, որմէ կաղաւթուն պահպանելու իրենց անմեղութիւնը այս ոսկականայ աշխարհիս մէջ ուր ամենէն չքնաղ ծաղիկներն իսկ ոտից կոխան կ'ըլլան:

* Սրհի. Յակոբ Ապր. Թափուգեան, վեճակաւոր Մշոյ, դարձաւ ի Պառնայե, ուր արտաքոյ կարգի սիրալիր ընդունելութիւն մը գտաւ թեմական Եպս. և ամբողջ ժողո-

վրդենէն, որ պաշտելու աստիճան կը սիրէ զինքը:— Զատկական տօներու արարողութիւնները, ինչպէս ուրիշ թեմերու մէջ առ հասարակ, նոյնպէս և ի Պրուսա, կատարուեր են ամենայն փառաւորութեամբ, և ձայնաւորներն ալ նոյնպէս ծիսական ամբողջութեամբ: Ունկուսայի և Զառիկի երկրորդ օրուան Մեռելոցի-Զայնաւորին հանդիսագիր եղած է Արհի. Թակր Եպս. Թօփուզեան, միւս բոլոր արարողութեանց նախագահած է Արհի. Եպս. Ճամ-ճեան, ինչպէս նաև Զատիկի Ա. օրուան Զայնաւորն ինքն է զրուցեր: Դպրապետութիւնը գովասանաց արժանի կերպով կատարեր է Պանորմացի Արևեան Տագէտ վարժապետ:

* * Արհի. Ստեփան Եպս. Իսայէլեան, Վիճակաւոր Քարբերդի, մեկնեցաւ յիւր թեմ ի 5 Ապրիլի ըստ Ն. Տ.ի:

* * Արհի. Միքայէլ Եպս. Խաչատուրեան հերքմնագիր մը առաքած է խմբագրութեան, որով բացարձակապէս կը հերքէ քանի մը թերթերու այն լուրը թէ յետ ընթերցման Պուլուլթուի ինք նախագահած ըլլայ ազգային ժողովի գումարումին: Մենք ալ որ նոյն լուրը այդ թերթերէն առնելով իրր պատմական հրատարակած էինք, ներկայիս կ'ուզդենք անոնց այդ սխալը:

Ա Զ Գ Ա Յ Ի Ն Գ Ո Ր Ծ Ե Ր

Անթալիայ նախորդ երեսփոխան, Էպուզգիա Թէվֆիդ էֆ. յօգուածի մը մէջ կ'ըսէ թէ, «Արարական տառերը Քրիստոսի 1512 թուոյն սկսած են գործածուիլ տպագրութեան մէջ, և առաջին արարեւելէ գիրքը՝ Եսիլէի Սէպա'ն տպուած է 1514ին Վենետիկի մէջ: Հետեւաբար, կը յարէ անտարկելով Հայոց տպագր. գիւտին 400 ամեակին. արարեւելէ տառերն ալ հայ տառերուն հետ միեւնոյն տարին հնարուած են: Ասով հանգերձ, երկու գիւտերուն ալ բուն պատիւն ու պարծանքը կը փերաքերի Յուլիոս Բ. Բահանայապետին և ոչ թէ մեզի և կամ Հայոց:»

* * Զատկական տօնին առթիւ Կառավարութիւնը աղքատաց բաժնուելու նպատակաւ այս տարի եւս նուիրեց Հայ Կաթողիկէ Պատրիարքարանին 17,894 զրշ. Յոյն Պատրիարքարանին 53,683 զրշ. Դում Գալուի Պատրիարքարանին 40,089 զրշ. Պուլկար Եկզարքարանին 26,086 զրշ. Խախամորանին 22,206 զրշ.:

* * Ժէօմ Թիւրք կը գրէ թէ Իթիթհասը չպիտի կրնայ 16 հայ երեսփոխաններու ընտրութիւնը երաշխաւորել և 11 թիւը պիտի պահուի այս անգամ ալ: Կամ շատ շատ 15ի պիտի բարձրանայ, թէպէտ չյուսացուիր:

Ն Ե Ր Ք Ի Ն Գ Ո Ր Ծ Ե Ր

Խաղաղութեան շուրջ. — Անգլիա Իտալիոյ տառջարկած ըլլալով որ պատերազմը դադարեցուելու համար իր պայմանները չտփաւորէ, Գերման գիւանդադատական մարմինը շփոթելով՝ իսկոյն Բ. Դրան հետ բանակցելու սկսաւ՝ որպէս զի ասի բուռականանայ Տրիպոլիսի վրայ իր վեհապետական իրաւունքները տպահովելով ասի: Այսպէս Գերմանիա կ'ուզէ խաղաղութեան համար ինք նախաձեռնարկ ըլլալով սխալ դիրքի մը մէջ չդառնալ իր դաշնակցին հանդէպ:

* * Պատերազմին վնասը. — Զեռնհաս պաշտօնարանին կողմէ պատրաստուած մանրամասն հաշիւի մը համաձայն, ցարդ Թուրքիոյ կրած վնասը պատերազմին երեսէն 50 միլիոն ֆրանք եղած է: Իտալիոյ օրական ծախքն է մէկ միլիոն ֆր. մինչդեռ Թուրքիոյ 10 հազար ոսկի միայն:

* * Պալաքի կոլիւր. — Ամսոյս 25ին, միւնիթէիպի սանիներու ընտրութեանց առթիւ բուռն կռիւ մը տեղի ունեցած է Պալաքի Յոյն ու Թուրք ընտրողներու միջև: Երկուստեք բաւական հոգի փերաւորուած են, և շատ մը անձեր ձեռքակալուած:

* * Կառավարութիւնը ասկէջ տաւջ քանիցս յոնձնարարած էր Ֆէնէրի Պատրիարքարանի անմիջապէս հրաժարեցնել թաղական խորհուրդներու օտարահպատակ անդամները և անոնց տեղ Օսմանցի թագականներ ընտրել: Պատրիարքարանը այս հրահանգը առ-

կախն չէր գործադրած և կարծիքի փոխանակութիւն կ'ընէր այս մասին: Դատական նախարարը յայտարարեց պատրիարքարանի գործակատարին թէ նկատելով որ կառավարութեան կրկնակի թէզիքներուն հակառակ, Պատրիարքարանը իրենց պաշտօնէն չէ դադարեցուցած Յունաց վարժարաններու օտարահպատակ հոգարարձուները և եկեղեցիներութեան կառավարաններն, պատրիարքարանին կանոնադրութեան համաձայն՝ կառավարութիւն վերջին անգամ ըլլալով կը տեղեկացնէ թէ օտարահպատակ թաղականները պէտք է հրաժարեցուցուին և իրողութիւնը կառավարութեան հաղորդուի: Հակառակ պարագային կառավարութիւնը առժամաբար պիտի կախակոյէ առանձնաշնորհումները և անոր հետեւանքով դպրոցները առժամաբար պիտի գոցուին: Ս. Պատրիարքը կառավարութեան այս դեկրէը հաղորդեց Սինդիկն:

Մ Ի Զ Ա Զ Գ Ա Յ Ի Ն

* Վարչապետ Սայիս փառաւ.— Թուրք թերթերէն ոմանք կը կարծեն թէ, Սայիտ փաշայի հրաժարման պարագային՝ իրեն պիտի յաջորդէ Լոնտոնի օսմ. դեսպան Թէվֆիկ փաշա: Սկսաւ խօսուիլ նաեւ Բեռլին փաշայի վրայ ևս:

* Ազատ արձակուած.— Ամսոյս 24ին ազատ արձակուեցան Կայս. իրաւոցով Պոլսի նախորդ երեսփ. Բագմիտի էֆ. և Իզմիտի նախորդ կառավարիչ ձէմալ պէյ:

* Ամսոյս 20ին Վանէն հասած հեռագիր մը կը գուժէ թէ Շէմսինյանի մէջ բռնակերպարժ մը մեծամեծ վնասներ պատճառած է, և թէ 8 հոգի փրատակներու տակ մեռած են:

* Սամսուի նոր իշխանը.— Նորընտիր իշխանը Սամսու հասնելով հոն մեծ ընդունելութիւն գտած է:

* Անգլիա թէ Գերմանիա.— Բաքիս լրագիրը կը հաղորդէ թէ Բեռլին փաշա Պոլիս գալէ վերջ Սուլթանին մանրամասնօրէն լրացատրած է Թուրքիոյ զլեռն սպառնացող վտանգները Անգլիական քաղաքականութենէ շեղած ըլլալով Գերմանականին յարելուն պատճառաւ. և թէ՛ Անգլիոյ թաղաւորին հետ ունեցած տեսակցութենէն ներշնչուած գրած էր իր համառաւոր նամակը: Նոյն թերթը կը յարէ թէ այս տեսակցութեան վրայ զգալապէս բարեփոխուած է արդի կառավարութեան քաղաքականութիւնը: Անգլիոյ հանդէպ որոյ բարեկամութիւնը Թուրքիոյ իբր միակ նպատաւոր և հաւատարիմ ցոյց կու տան Թուրք թերթերը:

* Անգլիացի միւսքեաւ.— Ներքին գործոց նախարարին մօտ Անգլիացի միւսթէշար մը անուանուելու խնդիրը կը հաւաստուի Բ. Դրոն չըջանակներուն մէջ. Թանկին թերթը ամենամեծ կարեւորութիւն կու տայ և կ'ըսէ թէ ասով ապահովուած կ'ըլլայ Ներքին բարեկարգութիւնն ու վստահութիւնը, որ հիմն է արտաքին բարեկամներուն ալ անկեղծ վերաբերման Թուրքիոյ հետ:

Բ Ո Վ Ա Ն Դ Ա Կ Ո Ի Թ Ի Ի Ն

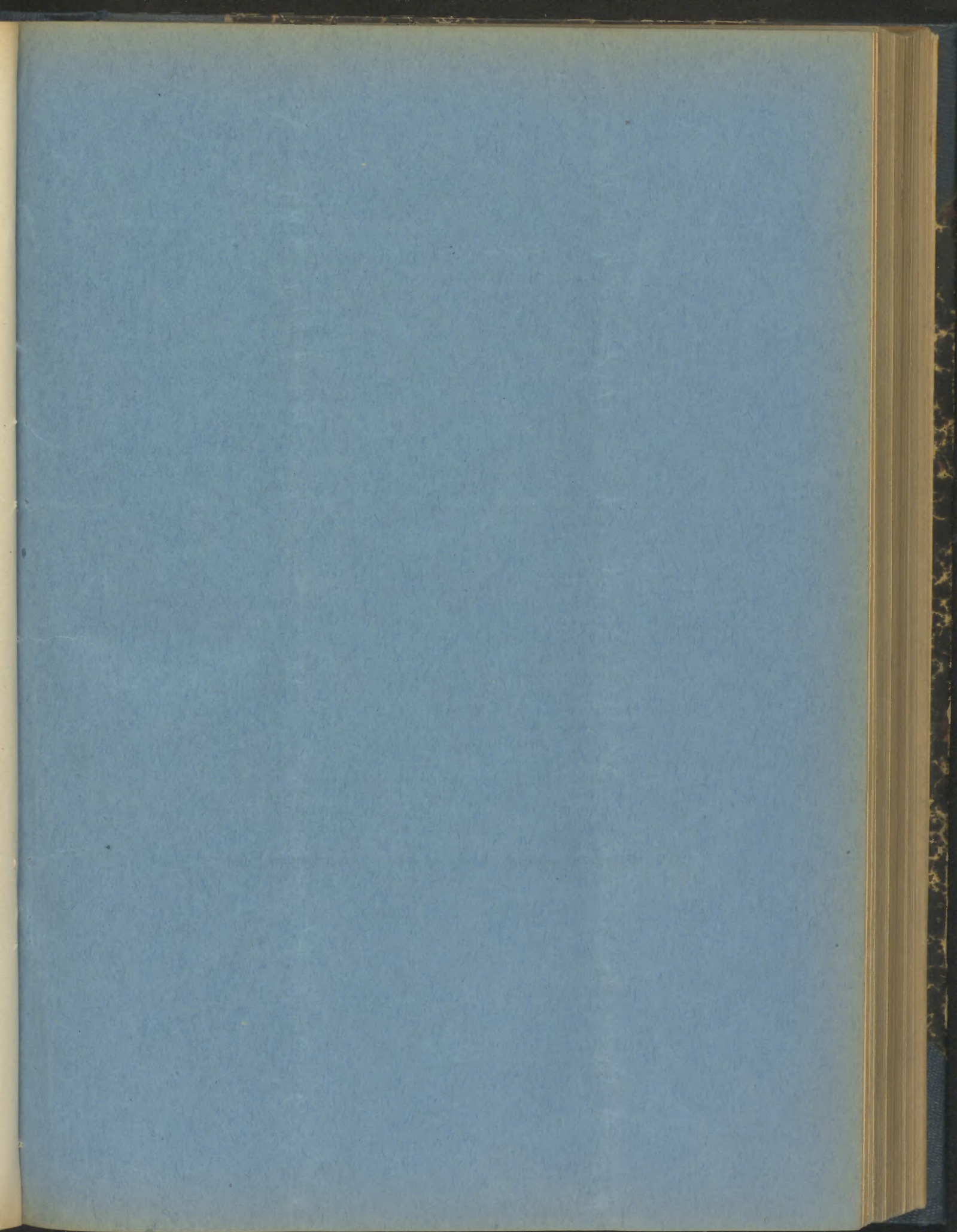
Յես Ս. Յարութեան	145
Ճեօմաաքըմըզ հա'լը հազըրը	148
Ազգ. Պատր. Սինդոս	154
Ումնադրութիւն	155
Տեղեկագրականք	158

ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ
ՅՈՎԶ. Ծ. Վ. ԿԵՏԻԿԵԱՆ

ՏՆՕՐԷՆՓՄԱԳՐԱԳԵՏ
ԳԷՈՐԳ Ծ. ՎԱՐԴ. ԲԷՐԶԻՊԱՇԵԱՆ

Յպագր. Օսմանեան Գործակցական Ընկ. Էպուսուուս հասէսի Նօ. 27

«ԿԱԹՈՂԻԿԷ ԱՐՁԱԳԱՆԳ», Հայ Կաթողիկէ Պատրիարքարանի պաշտօնական Շաբաթաբերր, փոխադրուած է ի Կ. Պոլիս, եւ կը սկսի հրատարակուիլ առ այժմ 16 մեծադիր էջերէ բաղկացած եւ ճոխ բովանդակութեամբ. ունենալով նաեւ տեղեկութեանց բաժին մը, որ կը պարունակէ կարեւոր եւ սոյզ ամէն յուրերն՝ համառօտուած. որով եւ մեծ դիւրութիւն կ'ընծայէ ընթերցողներէն անոնց մանաւանդ որոնք առհասարակ ժամանակ չունին օրաթերթ կարդալու :

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Թուրքիոյ համար	
Տարեկան	Դնէկ . արծ. 40
Վեցամսեայ	» » 20
Արսասահման	
Տարեկան	Ֆրանկ 10
Վեցամսեայ	» 5
Բաժանորդագրութիւնք կանխիկ կը վճարուին Մանսա-Բոսնով եւ կամ մէյ մէկ դռնոց նամակադրութով :	

Մէկ թիւ 1 Դահեկան

Նամակ, յօդուած, եւն. կը դրկուին խմբագրութեան հասցէին.
 ԿԱԹՈՂԻԿԷ ԱՐՁԱԳԱՆԳ
 Պատրիարքարան Կաթողիկէ Հայոց
 Բերա Կ. Պոլիս

Katoghighe Arzakank
 Patriarcat Catholique
 Pera Constantinople

- ԾԱՆՈԹ.— 1.— Արձագանց կը հրատարակուի շաբաթ օրերը:
 2.— Խմբագրութիւնս պարտաւորեալ չէ անպատասխան կամ նոյնութեամբ հրատարակել իրեն դրկուած ու եւ է յօդուած:
 3.— Ձեռագիրներ եւ չեն դարձուիր:
 4.— Յօդուածներու ձեռագիրները պէտք է գրուած ըլլան թուրքի մէկ կողմը միայն:
 5.— Ծանուցմանց համար մանաւոր պայմանագրութիւնք կրկնաւորուին: